

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2024-11-04

Diarienummer:
KSN-2024-01503

Handläggare:
Maria Thomtén

Miljö- och klimatprogram för Uppsala kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** anta förslag till reviderat Miljö- och klimatprogram i enlighet med ärendets bilaga 1.

Ärendet

Den 27 februari 2023 beslutade kommunfullmäktige att uppdra till kommunstyrelsen att revidera miljö- och klimatprogrammet (§39). Beslutet att revidera programmet fattades som en del i den ordinarie uppföljningen av program och planer.

Revideringen omfattar delar av programmet. De större förändringarna berör omhändertagande av ny styrning om klimatanpassning, nya etappmål för klimatanpassning och elnätskapacitet samt etappmål i behov av uppdatering.

För att omhänderta förändringar i programmets styrning i enlighet med kommunfullmäktiges antagande av ett reviderat miljö- och klimatprogram avser kommunstyrelsen att revidera den tillhörande handlingsplan som anger prioriterade åtgärder för programmets genomförande för att överensstämja med kommunfullmäktiges beslut.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret i dialog med kommunstyrelsens miljö- och klimatberedning samt berörda förvaltningar och bolag. I framtagandet av programmet har konsekvenser för barn, jämställdhet och näringsliv beaktats.

Arbetsmarknadsförvaltningen, brandförsvaret, kultur-, idrott- och fritidsförvaltningen, kommunstyrelsen, miljöförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen, utbildningsförvaltningen, vård- och omsorgsförvaltningen, Skolfastigheter, Uppsala

Kommun Arenor och Fastigheter, Uppsalahem, Uppsala Parkering och Uppsala Vatten och Avfall har medverkat i arbetet med att ta fram förslag till reviderat program.

Som en del i beredningen av ärendet beslutade kommunstyrelsen att remittera förslaget till samtliga nämnder och bolagsstyrelser i Uppsala kommun samt till miljö- och klimatberedningen (KS, 11 juni 2024, §199). En sammanställning av inkomna synpunkter under remissperioden och hur dessa beaktats i justeringar av förslaget till program redogörs för i ärendets bilaga 2.

I samband med sitt beslut att remittera förslaget till program till nämnder och bolagsstyrelser fattade kommunstyrelsen även beslut om att under förslaget till etappmål 10 ändra målet om den genomsnittliga krontäckningen i Uppsala kommun till 30% till år 2034 (§119). Denna justering har omhändertagits i föreliggande förslag till reviderat miljö- och klimatprogram.

Föredragning

Uppsala kommuns Miljö- och klimatprogram är ett av de centrala styrdokumenterna för Uppsala kommuns strategiska miljö- och klimatarbete. Programmet utgör en sammanhållande plattform för kommunens strategiska miljö- och klimatarbete i stort och förtydligar särskilt inriktningen för det långsiktiga arbetet för en giftfri miljö med hållbara resursflöden, klimatomställning och klimatanpassning.

Vid sitt sammanträde den 27 februari 2023 (§39) beslutade kommunfullmäktige att uppdraga till kommunstyrelsen att revidera miljö- och klimatprogrammet. Beslutet fattades som en del i den ordinarie uppföljningen av program och planer och motiverades bland annat av ett behov att se över styrningen relaterat till livsmedel. Sedan miljö- och klimatprogrammet antogs av kommunfullmäktige 2014 har det reviderats vid två tidigare tillfällen. Först 2018 och därefter 2022.

Fokus för föreliggande revidering har varit att aktualisera och förtydliga styrningen. Detta har bland annat innefattat att uppdatera etappmål där målåren passerat eller infaller i närtid, kompletteringar av styrningen för att omhänderta områden som särskilt utpekats i programmets tillhörande handlingsplan eller bidrar till ökad måluppfyllelse till de övergripande målen. Mot bakgrund av inkomna remissvar har också en språklig bearbetning för att förtydliga programmets styrning genomförts.

Sammanfattningsvis styr det föreslagna miljö- och klimatprogrammet fortsatt mot tre övergripande mål, med vissa förtydliganden och justeringar:

- ett klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala senast 2050
- en giftfri miljö och hållbara resursflöden 2050
- ett klimatanpassat Uppsala 2040.

Det övergripande målet om klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala senast 2050 har tydliggjorts med att fossilfri energianvändning och fossilfria transporter och arbetsmaskiner är förutsättningar för att nå klimatneutralitet. Det övergripande målet om giftfri miljö 2050 och hållbara resursflöden har kompletterats med skrivningar om vikten av återbruk och cirkulära flöden. För det övergripande målet om klimatanpassat Uppsala förtydligas att Uppsala ska vara klimatanpassat senast år 2040. Justeringen görs mot bakgrund av att kommunfullmäktige fastställt detta som målår för klimatanpassningsarbetet i Mål och budget för 2024. I målet för klimatanpassning har även, bland annat, skrivningar tillförts om vikten av grönområden och biologisk mångfald för att stärka motståndskraften mot klimatförändringarnas konsekvenser.

De övergripande målen konkretiseras fortsatt i programmet med etappmål som ska stimulera en snabb utveckling i förhållande till de övergripande målen. I samband med revideringen föreslås flera etappmål justeras och tre nya etappmål föreslås läggas till.

Etappmål 5 om livsmedel justeras avseende målnivå och målår och utvidgas till att även omfatta närproducerade livsmedel, djurvälfärd och matsvinn.

I etappmål 7 som berör bygg och anläggning tydliggörs att måluppfyllelse kan nå genom att öka nyttjandet av befintligt bestånd. Det har även förtydligats att bygg- och anläggningsprojekt i Uppsala ska vara klimatneutrala 2030.

För etappmål 1 om solenergi och etappmål 2 om fossilbränslefria transporter och arbetsmaskiner föreslås 2027 som nya målår. För etappmål 2 föreslås även en ytterligare målnivå till 2030 kopplat till andelen el-, vätgas- och biogasdrivna fordon, samt ett förtydligande om att utsläppen från sektorn ska minska genom både minskat behov av transporter och övergång till fossilfria drivmedel.

Nya etappmål föreslås läggas till för elnätskapacitet och klimatanpassning i enlighet med åtgärder från programmets handlingsplan. Det nya etappmål 8 om elnätskapacitet fokuserar på att Uppsala kommun ska frigöra kapacitet i elnätet genom arbete med effekt-effektivisering och flexibel elanvändning. Två nya etappmål för klimatanpassning som berör översvämningsrisker respektive krontäckning föreslås som nytt etappmål 9 och 10, där det senare benämner vikten av krontäckning i områden där barn och andra sårbara grupper vistas.

Kommunstyrelsen föreslås ha det övergripande ansvaret att samordna kommunkoncernens arbete med programmet och dess genomförande. Det åligger berörda nämnder och bolagsstyrelser att implementera programmet i sin planering och uppföljning.

För att säkerställa ett effektivt genomförande ska program kompletteras med en eller flera handlingsplaner som anger prioriterade åtgärder för att nå de uppsatta målen. Mot bakgrund av detta har kommunstyrelsen för avsikt att revidera den handlingsplan som hör till miljö- och klimatprogrammet och som fastställs av kommunstyrelsen. Detta för att överensstamma med det miljö- och klimatprogram som kommunfullmäktige fastställer.

Ekonomiska konsekvenser

Genomförandet av programmet och handlingsplanens åtgärder planeras, prioriteras och resurssätts inom ramen för ordinarie verksamhets- och affärsplanering. Insatser som inte kan hanteras inom nämnderna och bolagsstyrelsernas ekonomiska ramar behöver lyftas för gemensam prioritering i den övergripande Mål- och budgetprocessen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 4 november 2024
- Bilaga 1, Miljö- och klimatprogram
- Bilaga 2, Remissredogörelse

Kommunledningskontoret

Ingela Hagström
Tillförordnad stadsdirektör

Ola Hägglund
Ekonomidirektör och
biträdande stadsdirektör

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig: Kommunstyrelsen (KS)

Datum:
2024-11-04

Diarienummer:
KSN-2024-01503

Miljö- och klimatprogram

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte	3
Omfattning.....	3
Ansvar, genomförande, uppföljning och spridning	4
Uppsala kommuns miljö- och klimatmål.....	5
Övergripande mål – Giffri miljö 2050 och hållbara resursflöden	5
Övergripande mål – Klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala senast 2050	6
Övergripande mål – Klimatanpassat Uppsala senast 2040	8
Etappmål.....	11
Etappmål 1 - Solenergi	11
Etappmål 2 – Transporter och arbetsmaskiner	11
Etappmål 3 - Energianvändning.....	12
Etappmål 4 – Miljö- och hälsofarliga ämnen	13
Etappmål 5 - Livsmedel	13
Etappmål 6 - Plast	14
Etappmål 7 – Bygg och anläggning	15
Etappmål 8 - Elnätskapacitet.....	15
Etappmål 9 - Översvämningsrisker	16
Etappmål 10 – Krontäckning	17
Uppföljning	18
Relaterade dokument.....	18
Bilaga – definitioner och begrepp.....	19

Inledning

Uppsala kommuns miljö- och klimatprogram är en del av kommunens långsiktiga arbete för en hållbar utveckling.

Programmet är ett av kommunens sex miljöprogram:

1. Avfallsplan – program för ett cirkulärt Uppsala utan avfall
2. Energiprogram 2050
3. Handlingsplan för trafikbuller
4. Miljö- och klimatprogram
5. Vattenprogram för Uppsala kommun
6. Åtgärdsprogram för kvävedioxid, Uppsala kommuns handlingsplan för luftkvalitet för perioden 2022–2027.

Programmet tar utgångspunkt i utmaningarna beskrivna i:

- de nationella miljö kvalitetsmålen
- miljö tillståndet i Uppsala beskrivet i den regionala utvecklingsstrategin
- Uppsalas översiktsplan.

Fokus för Miljö – och klimatprogrammet är:

- en giftfri miljö och hållbara resursflöden
- minskad klimatpåverkan
- begränsade samhällskonsekvenser av klimatförändringarnas effekter.

Målen utgår från ett kommungeografiskt perspektiv vari den kommunala verksamheten utgör en del.

Syfte

Miljö- och klimat är ett komplext område som styrs genom flera olika program och handlingsplaner. Det huvudsakliga syftet med miljö- och klimatprogrammet är att vara en sammanhållen och övergripande plattform för kommunens strategiska miljö- och klimatarbete. I programmet beskrivs gemensamma utgångspunkter för prioriteringar och planering av Uppsala kommuns insatser inom området. Programmet förtydligar inriktningen för Uppsala kommuns långsiktiga miljö- och klimatarbete för en giftfri miljö med hållbara resursflöden, klimatomställning och klimatanpassning.

Omfattning

Programmet riktar sig till alla nämnder och bolagsstyrelser i Uppsala kommun. Handlingsplanen som hör till programmet tar upp prioriterade åtgärder som gör att programmet kan genomföras.

Vissa områden har styrning i andra program och tas inte upp i Miljö- och klimatprogrammet. Det gäller till exempel luftkvalitet och vatten. Några områden som nämns i programmet har också styrning i andra program. Det gäller bland annat övergripande energi- och trafikfrågor som också berör andra aspekter än miljö- och klimat.

Miljö- och klimatprogrammet ska därmed ses som ett komplement till andra program och handlingsplaner, se avsnittet Relaterade dokument.

Ansvar, genomförande, uppföljning och spridning

Kommunstyrelsen är ansvariga för programmet avseende genomförande, samordning, uppföljning och spridning.

Alla nämnder och styrelser ansvarar för att integrera arbete med miljö och klimat i sina verksamheter och genomföra klimatkonsekvensanalyser vid beslut. De har också ett verksamhetsansvar att bidra till programmets samordning, uppföljning och måluppfyllelse.

Etappmålen är utformade så att alla kommunens verksamheter ska kunna bidra till måluppfyllelsen, om än i olika stor utsträckning.

En särskild handlingsplan har tagits fram för att förtydliga kommunens åtgärder för att nå programmets mål. Se Handlingsplan för Miljö- och klimatprogram. Handlingsplanen beskriver åtgärderna och ansvarsfördelningen mellan nämnder och bolagsstyrelser.

Samverkan, innovation och upphandling har ringats in som möjliggörare för att nå programmets mål.

Samverkan: Samverkan är nödvändig för att skapa ett hållbart Uppsala. Uppsala kommun samverkar i sitt miljö- och klimatarbete med invånare, civilsamhälle, akademi och det lokala näringslivet för att mobilisera alla som bor, verkar och vistas i Uppsala kommun i klimatomställningen och på så sätt möjliggöra att Uppsalas miljö- och klimatmål kan nås. Den miljö- och klimatdrivna affärs- och verksamhetsutvecklingen kan utvecklas genom en effektiv samverkan mellan det lokala närings- och samhällslivet och kommunen – både i kommunens verksamheter och i näringslivet – och leda till nya gröna jobb.

Innovation: Det behövs samhällsförändringar som kräver nya sätt att leda och arbeta för att möta miljö- och klimatutmaningarna. Därför är metoder och processer från innovationsområdet centrala i Uppsalas klimatarbete.

Kommunens innovationsarbete drivs för att hitta, genomföra och skala upp lösningar på samhällsutmaningar inom bland annat klimat, energi och miljö. Där kan det kommunala kärnuppdraget förenas med en offensiv närings- och jobbpolitik.

Upphandling: Uppsala kommun arbetar strategiskt och aktivt för att minska klimatutsläppen och öka hållbara resursflöden vid upphandling och inköp. När kommunen ingår avtal ställs därför miljö- och klimatkrav på leverantörerna. Det gör att leverantörerna i sin tur bidrar till att kommunens miljö- och klimatmål uppnås, liksom de nationella miljömålen och i förlängningen Agenda 2030-målen.

Uppsala kommuns miljö- och klimatmål

Här beskrivs Uppsala kommuns övergripande miljö- och klimatmål:

- Giftfri miljö 2050 och hållbara resursflöden
- Klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala senast 2050
- Klimatanpassat Uppsala senast 2040.

Även de tillhörande etappmålen beskrivs. De ska skynda på förverkligandet av de övergripande målen.

Övergripande mål – Giftfri miljö 2050 och hållbara resursflöden

Att minska användningen av och exponeringen för farliga kemikalier är en av vår tids största globala och lokala miljö- och hälsoutmaningar. Ämnen med farliga egenskaper finns på platser där de inte hör hemma – i människors kroppar, växter, djur, hav, sjöar och marker. Barn är särskilt utsatta. Forskning visar att flera av de kemikalier som finns i livsmedel, textilier, möbler, förpackningar, rengörings- och hygienprodukter och byggmaterial med mera ger negativa hälsoeffekter på människor, djur och natur. De negativa hälsoeffekterna orsakar både stort personligt lidande och ekonomiska konsekvenser för samhället.

Inom ramen för det övergripande målet bidrar Uppsala kommun till förverkligandet av Sveriges nationella miljömål med fokus på Giftfri miljö:

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Som tillsynsmyndighet bedriver kommunen tillsyn över förorenade områden, och sanerar de förorenade områden kommunen har ansvar för att sanera kopplade till det övergripande målet. Kommunen är även tillsynsansvarig för grundvattenkvaliteten inom kommunens område.

Kommunen driver det interna arbetet framåt genom att:

- ställa krav kopplade till målet vid inköp av varor och tjänster
- verka för att miljö- och hälsofarliga ämnen inte används på kommunens egen mark
- informera de som bor, verkar och vistas i Uppsala kommun om behovet av att gemensamt verka för en giftfri miljö.

Slutligen kvalitetssäkrar kommunen giftfritt byggande genom att bland annat ställa krav på miljöbedömningssystem, certifieringar för Miljöbyggnad, CEEQUAL, BREEAM eller liknande i egen byggnation och vid markanvisning.

Ett hållbart resursflöde handlar om hur vi använder och förvaltar naturresurser på ett sätt som är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart. Det innebär att vi strävar efter att minimera avfall, återanvända och återvinna varor och material, och använda förnybara resurser så mycket som möjligt. Hållbara resurser är giftfria från början vilket möjliggör återanvändning och återvinning.

Kommunen driver arbetet framåt genom att bland annat:

- återbruka möbler inom kommunens verksamheter
- använda återbrukat material i kommunens byggnationer
- återanvända IT-produkter inom kommunens verksamheter och återlämna IT-produkter till leverantören
- utveckla stöd i inköpssystemet som möjliggör bättre val.

Dessutom verkar kommunen som möjliggörare för att öka återbruk och materialåtervinning för Uppsalas invånare och verksamma genom att:

- driva återvinningscentraler
- driva secondhandbutiken Återbruket
- samla cirkulära företag och verksamheter i multihubbar
- tillgängliggöra fastighetsnära insamling.

Det övergripande målet ligger i linje med Sveriges nationella arbete med sikte på omställning till en cirkulär ekonomi och förverkligandet av flera globala hållbarhetsmål inom Agenda 2030. Dessutom hanteras målområdet inom ramen för kommunens avfallsplan, bland annat genom åtgärder för att minska avfall och öka återbruk.

Övergripande mål – Klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala senast 2050

Uppsala ska vara en klimatneutral välfärdskommun och en regional, nationell och internationell nod för klimatomställning. Uppsala ska vara klimatneutralt 2030 och klimatpositivt senast 2050. Klimatomställningen ska ske i samklang med Agenda 2030s övergripande princip *Ingen ska lämnas utanför*.

Klimatneutralt Uppsala 2030 innebär att:

- Växthusgasutsläppen ska minska i den takt som krävs för att ligga i linje med Parisavtalets åtagande för att nå målet om högst 1,5 graders uppvärmning. Minskningen i Uppsala ska i genomsnitt vara 10–14 procent per år under perioden 2020–2030.
- De totala växthusgasutsläppen i kommungeografin får maximalt uppgå till 28 procent av utsläppen 2020¹ eller 283 kiloton CO₂e år 2030.
- Senast år 2030 ska nettoutsläppen vara noll. Det betyder att upptag av växthusgaser (negativa utsläpp) ska uppgå till minst samma mängd som kvarvarande utsläpp. Negativa utsläpp kan inte ersätta utsläppsminskningar utan är verktyg för klimatneutralitet och klimatpositivitet.
- I målet för klimatneutralitet ingår utsläpp från el- och värmeanvändning, transporter, jordbruk och industriprocesser och Uppsalabornas långväga resande.

Negativa utsläpp kan ske inom kommunens gränser genom till exempel upptag av koldioxid i skog och mark, avskiljning och lagring av koldioxid från förbränning av biobränslen (bio-CCS) och kolinbindning i byggnadsmaterial, till exempel genom att bygga i trä.

Klimatpositivt Uppsala senast 2050 innebär att:

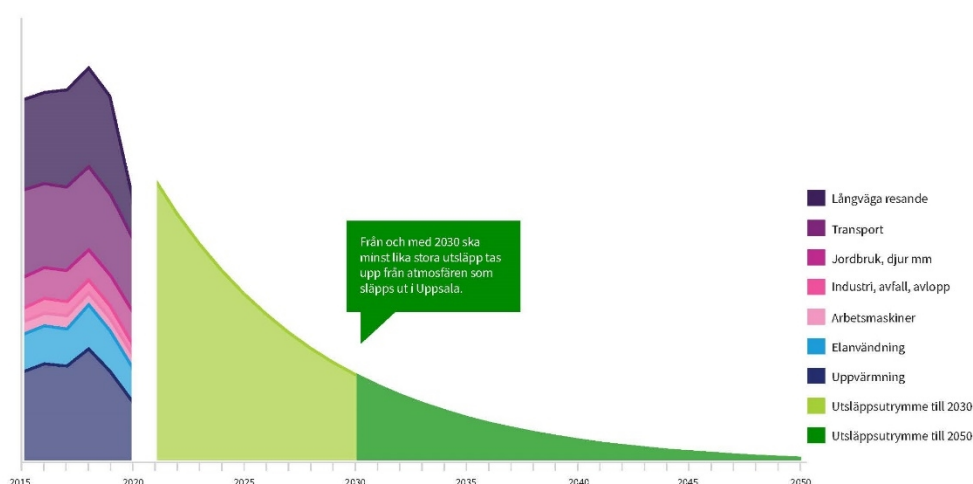
¹ Baserat på ett normalårs korrigerat värde om 1 016 kiloton CO₂e år 2020 och en genomsnittlig utsläppsminskningstakt på 12 procent per år under 2021–2030. Jämfört med 1990 ska utsläppen år 2030 ha minskat med 79 procent.

- Växthusgasutsläppen i kommungeografin fortsätter att minska i samma takt efter uppnådd klimatneutralitet.
- De negativa utsläppen i kommungeografin behålls så att de överstiger kvarvarande växthusgasutsläpp.
- I målet för klimatpositivitet ingår även klimatpåverkan från konsumtion. Det inkluderar, bland annat, utsläppen från bygg- och anläggningssektorn och konsumtion av varor och tjänster från Uppsalas invånare och verksamma.

För att minska utsläppen i linje med Parisavtalet kan Uppsala endast släppa ut en begränsad mängd växthusgaser fram till år 2100. Hur mycket växthusgaser som kan släppas ut, utsläppsutrymmet, beräknas utifrån en genomsnittlig minskning med 12 procent årligen jämfört med föregående år. Utgångspunkten är 2020 års normalårskorrigerade utsläpp mätt i koldioxidekvivalenter (CO₂e). Det totala utsläppsutrymmet 2021–2100 för kommungeografin är 7622 kiloton CO₂e. Utsläppsutrymmet får inte överskridas. Om utsläppen är för höga ett år måste utsläppsminskningen kompenseras genom att vara större följande år.

Uppsalas utsläppsutrymme

Växthusgaser (tusen ton CO₂e)

Figur 1. Växthusgaser, tusen ton koldioxidekvivalenter från Uppsalas kommungeografi. Grafen visar historiska utsläpp 2015–2020 och mål för utsläppen 2021–2050.

Samtidigt som utsläppen måste minska förväntas antalet invånare i Uppsala öka från 220 000 till 318 000 under perioden 2020 till 2050. För att nå den kraftiga minskningen av utsläpp krävs stora omställningar inom de flesta samhällsområden och nya innovativa lösningar, såväl tekniska som organisatoriska.

För att nå klimatneutralitet är fossilfri energianvändning och fossilfria transporter och arbetsmaskiner en förutsättning. Samtidigt behöver vi minska energianvändningen för el, uppvärmning och transporter för att tillgängliggöra fossilfri och hållbar energi till de sektorer som behöver det mest. Viktiga verktyg är energieffektivisering, flexibel elanvändning och samlastning av transporter.

För att nå klimatpositivitet måste utsläppen från bygg- och anläggningssektorn minska. Genom att bättre nyttja redan befintliga byggnader och infrastruktur, samt välja mindre klimatintensiva material vid om- och nybyggnation, kan klimatpåverkan

från bygg- och anläggningssektorn minska. Genom att göra det lätt att göra rätt kan Uppsalas invånare och verksamma göra hållbara val som minskar deras klimatpåverkan från konsumtion.

Inom ramen för det övergripande målet bidrar Uppsala kommun till internationella och nationella mål och ramverk som:

- Klimatkonventionen, som handlar om att stabilisera koncentrationen av växthusgaser i atmosfären på en nivå som inte innebär en farlig störning av klimatsystemet
- Parisavtalet, som säger att den globala medeltemperaturen ska hållas väl under 2 grader C jämfört med förindustriell nivå och att ansträngningar ska göras för att begränsa temperaturökningen till 1,5 grader C
- FN:s globala hållbarhetsmål – Agenda 2030, 17 globala mål för de tre dimensionerna av hållbar utveckling: ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet
- EU:s mål om att begränsa den globala uppvärmningen och klimatneutralitet
- Sveriges långsiktiga klimatmål om att senast år 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären och därefter uppnå negativa utsläpp.

Övergripande mål – Klimatanpassat Uppsala senast 2040

Senast år 2040 ska Uppsalas motståndskraft och anpassning till de konsekvenser som kan förutsägas fram till 2100 till följd av klimatförändringarna vara stärkt. Detta så att betydande negativ påverkan på liv, hälsa, egendom och natur inte uppstår till följd av klimatförändringarnas konsekvenser.

Klimatanpassat Uppsala senast 2040 innebär att:

- Uppsala ska vara anpassat för att klara ett 100-årsregn och ett 200-årsflöde i Fyriskan utan betydande negativ påverkan på viktiga funktioner för samhället och större bebyggelsekluster.
- Förutsättningarna i kommunen ska vara goda för att hantera en värmebölja utan negativa konsekvenser på liv och hälsa, särskilt för sårbara grupper.
- Risker för påverkan från ras, skred och erosion ska vid behov ha åtgärdats för sårbara platser för att undvika betydande negativ påverkan på liv, hälsa, egendom och natur.
- Dricksvattentillgången ska vara säkrad ur ett flergenerationsperspektiv.
- Andra risker kopplade till klimatförändringarna ska vara kända och åtgärdade i möjligaste mån. Det gäller exempelvis risker kopplade till torka och påverkan på ekosystem.

Uppsala är liksom de flesta städer och samhällen utformat så att effekter av klimatförändringarna ofta förstärks. Det finns till exempel mycket hårdgjord yta och tät bebyggelse som kan förvärra effekterna av värmeböljor. I bebyggd miljö kan värmeöar uppstå, då hårdgjord yta lagrar värme under dagen och sedan strålar ut den. Det gör att temperaturen kan bli betydligt högre än i omkringliggande områden och inte sjunker under natten. Andelen vegetation behöver öka för att öka tillgången till svala utemiljöer och minska effekten av värmeböljor. Det gäller främst i områden med risk för värmeöar och negativa effekter på människors liv och hälsa. Att plantera träd i den byggda miljön har stor betydelse för klimatanpassningen av staden ur flera perspektiv, eftersom de bidrar till

- skugga
- vattenfördröjning
- biologisk mångfald
- bättre luft.

Även andra gröna lösningar bidrar till svalka och skugga, till exempel fasadgrönska och marktäckande grönska.

Hårdgjorda ytor och tät bebyggelse i Uppsala kommuns tätorter kan också förvärra effekterna av översvämningar. Uppsala stad har blivit utpekad av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som ett område med betydande översvämningsrisk, både vad gäller skyfall och Fyrisån som rinner genom staden. Även Mälaren utgör en risk. Att arbeta förebyggande mot översvämning är ett prioriterat område för Uppsalas klimatanpassning.

För skyfall ligger fokus på att hantera ökade nederbörds mängder och förebygga skada på större bebyggelsekluster och viktiga funktioner för samhället.

För höga flöden i Fyrisån är fokus att minska översvämningsrisker genom att anpassa konstruktioner för att mer vatten ska kunna passera. Fortsatt planering och åtgärdsarbete ska utgå från det systematiska arbetet med att identifiera och prioritera riskområden.

I en översiktlig kartering från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB, från och med 1 januari 2026 Myndigheten för civilt försvar) och Statens geotekniska institut (SGI) framgår att Uppsala har viss problematik kopplat till risker för ras, skred och erosion.

I kommande översiktsplan redogörs för övergripande risker och hur de kan hanteras i befintlig respektive tillkommande bebyggelse. Det kan även behövas åtgärder i befintlig bebyggelse, eftersom risker som är kopplade till stabilitet förväntas öka i ett framtida klimat. Vad gäller områden utanför kommunens rådighet med betydande risker med stor påverkan på samhället krävs en aktiv dialog med markägaren för att riskerna ska åtgärdas.

Klimatanpassning innebär både att säkra en beredskap för extrema väderhändelser, och att anpassa den fysiska miljön till klimatförändringar som sker i dag och på längre sikt. Kommunens arbete med beredskap för extrema väderhändelser tas omhand i programmet för krisberedskap och civilt försvar. Det finns många delar inom samhällsbyggnadsområdet som har bäring på det övergripande målet om ett klimatanpassat Uppsala. Vad gäller den fysiska planeringen utgår viktig styrning från kommunens översiktsplan.

Översiktsplanen är vägledande och ger riktlinjer för efterkommande planering och genomförande, som detaljplanering och bygglovsprövning. I befintlig översiktsplan från 2016 är inriktningen för klimatanpassning tydliggjord och återspeglad bland annat i markanvändningskartan och generella mål för alla mark- och vattenområden inom kommunen. I den nya översiktsplanen som planeras till 2028 kommer klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion att behandlas, med en bedömning av hur sådana risker kan minska.

Att säkra tillgången på dricksvatten är en viktig klimatanpassning. Det styrs genom kommunens vattenprogram och vattentjänstplan.

Kommunen eftersträvar en hög biologisk mångfald som stärker grönområdenas motståndskraft mot klimatförändringarnas konsekvenser, exempelvis torka,

översvämningar, sjukdomar och angrepp från skadedjur. Grönområden spelar en allt viktigare roll i att mildra konsekvenserna av ett förändrat klimat för tätorter, bebyggelse och invånare. Biologisk mångfald och ekosystemtjänster från grönytor stärks bland annat genom tillämpning av riktlinjer i Uppsalas parker och Riktlinje för naturhänsyn och ekologisk kompensation vid förändrad markanvändning.

Mycket som görs inom ramen för arbetet med klimatanpassning ger positiva synergier med andra områden, till exempel:

- en trivsamt och mer attraktiv stadsmiljö
- ökad rekreation
- stärkt biologisk mångfald
- förbättrad luftkvalitet
- minskat buller
- bättre dagvattenhantering
- bättre folkhälsa.

Mycket som kommunen gör för att utveckla en god miljö och en mer attraktiv stad gör också samhället mer anpassat till klimatförändringar.

Klimatanpassningsarbetet ska inkludera rättvise- och jämställdhetsperspektiv och ta hänsyn till utsatta sociala områden, grupper och individer. Det kräver uppmärksamhet på intressekonflikter och ett aktivt arbete för att motverka att åtgärder bidrar till eller förstärker orättvisor och sårbarheter som redan existerar eller riskerar att växa fram.

Inom ramen för det övergripande målet bidrar Uppsala kommun till det nationella målet om att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringarna. Arbetet bidrar också till mål i EU:s strategi för anpassning till klimatförändringarna och globala anpassningsmål i Parisavtalet.

Etappmål

Här beskrivs etappmålen kopplade till programmets övergripande mål för Giffri miljö 2050 och hållbara resursflöden, Klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala senast 2050 och Klimatanpassat Uppsala senast 2040. Etappmålen ska stimulera en snabb utveckling till ett hållbart samhälle i allmänhet och de övergripande målen i synnerhet.

Etappmål 1 - Solenergi

Inom Uppsala kommuns geografiska område ska cirka 100 megawatts effekt solenergi installeras till år 2030. Uppsala kommun ska säkerställa att kommunägda fastigheter har solenergianläggningar år 2027, där det är möjligt.

Ursprung och syfte: Etappmålet ska öka takten i arbetet kopplat till det övergripande målet Klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala senast 2050. Genom att öka utbyggnaden av Uppsala kommuns solenergianläggningar drivs utvecklingen av förnybar energiproduktion på.

Avgränsning: Etappmålet avser installerad effekt solenergi i Uppsalas kommungeografi samt Uppsala kommuns fastigheter.

Förutsättningar för genomförande: Etappmålet innebär både att kommunens bolag och nämnder verkar för utbyggnad av solenergi på egna fastigheter och att kommunen verkar för utbyggnad i samhället i stort. För att nå målet krävs att alla större fastighetsägare gör en systematisk inventering av tak och andra möjliga ytor och bygger ett flertal större anläggningar varje år. Alla aktörers bidrag behövs, så som villaägare, bostadsrättsföreningar och företag som äger sin egen fastighet. Vid sidan om tak bör i första hand redan bebyggda ytor och anläggningsytor användas.

Etappmål 2 – Transporter och arbetsmaskiner

Utsläppen från transporter och arbetsmaskiner i Uppsala ska minska genom att minska behovet av transporter samt övergång till fossilfria drivmedel.

Kommunens egen fordonspark och upphandlade transporter ska vara fossilbränslefria. Kommunens egna och upphandlade arbetsmaskiner ska vara fossilbränslefria 2027. El-, vätgas och biogasdrivna fordon och arbetsmaskiner ska 2030 utgöra:

- minst 75 procent av kommunens egna och upphandlade lätta fordon
- minst 50 procent av kommunens egna och upphandlade tunga fordon och arbetsmaskiner.

Ursprung och syfte: Etappmålet ska se till att accelerera arbetet som är kopplat till det övergripande målet Klimatneutralt Uppsala 2030 för ett Klimatpositivt Uppsala senast 2050 genom att minska utsläppen från transporter och arbetsmaskiner och påskynda omställningen till förnybara drivmedel.

Avgränsning: Målet om utsläppsminskning avser hela Uppsala kommun som geografiskt område. Specificerade målnivåer gäller Uppsala kommun inklusive upphandlade transporter och entreprenader.

Förutsättningar för genomförande: Målet förutsätter att alla fordon och maskiner som kan drivas fossilfritt tankas med rätt drivmedel och att arbetet med att ersätta fossilbränsle drivna fordon och arbetsmaskiner i enlighet med målet görs löpande allt eftersom de byts ut. Dessutom krävs insatser för att minska behovet av transporter i hela kommunen, till exempel genom samlastning.

Alla olika förnybara drivmedel behövs för att nå målet. Enligt den regionala drivmedelsprioriteringen bör el-, biogas- och vätgasdrivna fordon och arbetsmaskiner efterfrågas och användas där det är möjligt. Etanol- och biodieseldrivna fordon och arbetsmaskiner bör väljas i andra hand. På så sätt främjar kommunen en diversifierad fordons- och maskinflotta och sprider riskerna för eventuella bristsituationer eller prisuppgångar på drivmedel.

Flera faktorer påverkar möjligheterna att nå målet, som

- tillgången på och prisutvecklingen för förnybara drivmedel
- utbyggnaden av laddinfrastruktur
- fordons-, drivmedels- och entreprenadbranschens utveckling och mognad.

Utbudet av fossiloberoende fordon och maskiner ökar och erfarenheter från andra kommuner visar att omställningstakten ökar när stora aktörer efterfrågar fossilbränslefria fordon och maskiner. Uppsala kommun påverkar utbudet genom tydliga mål och en stark efterfrågan. En framgångsfaktor är samarbete och gemensamma utvecklingsambitioner med det lokala näringslivet, regionen och universiteten och samordning för att ställa krav på fossilbränslefria transporter och entreprenader. Uppsala kommun underlättar för omställningen genom att bygga ut infrastruktur för fossilfria transporter i samverkan med näringslivet och andra aktörer.

Etappmålet stöds av flera styrdokument som rör transportsystemet som helhet, främst genom beskrivningar i översiktsplanen, Energiprogram 2050 och i program och handlingsplan för mobilitet och trafik. Dessutom samverkar kommunens insatser för lägre transportrelaterade utsläpp av växthusgaser med kommunens åtgärdsprogram för god luftkvalitet och lägre buller från trafiken.

Etappmål 3 - Energianvändning

Uppsala kommun ska varje år minska sin direkta energianvändning genom energieffektiviseringsinsatser för fastigheter och verksamheter för att säkerställa klimatneutralitet 2030.

Ursprung och syfte: Etappmålet ska se till att accelerera arbetet kopplat till det övergripande målet Klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala senast 2050 med fokus på åtgärder för energieffektivisering. De ska minska behovet av använd energi som el och fjärrvärme i kommunens verksamheter.

Avgränsning: Etappmålet rör Uppsala kommun och total energianvändning. Fjärrvärme, fjärrkyla, elanvändning och inköp av bränsle för uppvärmning är inräknat. Direkt energianvändning inkluderar både köpt energi och egenanvänd egenproducerad energi.

Förutsättningar för genomförande: Kommunen växer befolkningsmässigt. Därför byggs nya verksamhetslokaler och bostäder. Det innebär ett växande energibehov. Målet förutsätter att all nybyggnation inom kommunens verksamheter byggs med mål

om lägsta möjliga energianvändning i drift. Dessutom utgör energieffektivisering vid renovering en nyckelfaktor kopplad till förverkligandet av målet.

Etappmål 4 – Miljö- och hälsofarliga ämnen

Uppsala kommun ska minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade och inköpta varor, tjänster och entreprenader.

Ursprung och syfte: Etappmålet ska se till att accelerera arbetet kopplat till det övergripande målet Giffri miljö 2050 och hållbara resursflöden med fokus på utfasning av varor som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen.

Avgränsning: Etappmålet avser Uppsala kommuns verksamheter.

Förutsättningar för genomförande: Målet förutsätter att kommunens nämnder och bolagsstyrelser säkerställer att verksamheterna vid inköp och upphandling efterfrågar miljömärkta varor. I dag finns flera system och märkningar för miljöbedömning av varor, material och kemiska produkter på marknaden. Exempelvis finns inom byggsektorn Byggvarubedömningen, Miljövarubedömningen och BASTA och SundaHus på produktnivå. Därutöver finns olika miljömärkningar för hela byggnader som Svanen eller Miljöbyggnad.

För tjänster och varor i övrigt finns märkningar såsom Svanen, KRAV och Bra miljöval. Inom vissa av märkningarna finns flera nivåer för miljömärkningen och olika sätt att genomföra bedömningar. Det förutsätter en beredskap i att hantera flera olika bedömningssystem som rör miljö- och hälsofarlighet parallellt.

Etappmål 5 - Livsmedel

Livsmedel som köps in och serveras av verksamheter som finansieras av Uppsala kommun ska vara hållbara ur ett helhetsperspektiv, främst avseende ekologisk produktion, klimatpåverkan, närproducerat, djurvälstånd och matsvinn. År 2030 ska minst 75 procent av livsmedlen vara ekologiska, och klimatpåverkan ska vara högst 1,25 kilo CO₂e per kilo inköpt livsmedel.

Ursprung och syfte: Etappmålet ska se till att accelerera arbetet kopplat till de övergripande målen Giffri miljö 2050 och hållbara resursflöden samt Klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala senast 2050 med fokus på livsmedel.

Hållbar mat kräver en helhetssyn där alla delar hänger ihop. Uppsala kommun ska arbeta brett för att skapa hållbara måltider med minskad negativ påverkan på klimat, biologisk mångfald och ekosystem.

Livsmedel är ett område där Uppsala kommun har stor möjlighet att göra skillnad för klimatet. Därför sätts ett ambitiöst mål om låg klimatpåverkan från den mat som kommunen köper in. För att värna om människors hälsa, miljön och djuren siktar Uppsala kommun på en hög andel ekologiska livsmedel. Det är också viktigt att främja ett hållbart uttag av exempelvis fiskbestånd.

För att främja lokala värden ska Uppsala kommun välja närproducerad mat när det är möjligt – i första hand från kommunens närområde och i andra hand inom Sverige. Värden som främjas är bland annat minskad antibiotikaanvändning och god djurvälstånd. Att köpa närproducerat främjar också Uppsalas lokala lantbruk och en

lokal livsmedelsförsörjning, vilket är en förutsättning för det lokala jordbrukets klimatomställning och beredskap.

Att äta den mat som köps i stället för att slänga delar av den bidrar till minskade livsmedelsinköp. Det gör i sin tur att både klimat- och miljöpåverkan som uppstår under livsmedlens färd från jord till bord uteblir. Därför ska mängden matsvinn från verksamheter finansierade av Uppsala kommun minska så långt det är möjligt.

Avgränsning: Etappmålet gäller verksamheter som utförs eller finansieras av Uppsala kommun. Målet omfattar både kommuns egna inköp och upphandling av verksamhet.

Förutsättningar för genomförande: Målet förutsätter att kommunens nämnder och bolagsstyrelser säkrar att verksamheterna vid inköp och upphandling efterfrågar ekologiska livsmedel, livsmedel med låg klimatpåverkan och närodlat livsmedel. Det gäller respektive verksamhet och område, från livsmedel och färdiga rätter till fikabröd. För maximal hållbarhetsnytta och minimerad negativ påverkan bör bedömningar göras för varje råvarugrupp om hur de olika perspektiven samspelar och vägs mot varandra. Vad gäller minskat matsvinn är en förutsättning att verksamheterna arbetar aktivt för att svinet ska minska i både kök och servering och hos gästerna vid borden.

En utmaning kopplat till målet om ekologiska livsmedel är att det ska finnas ett tillräckligt stort utbud av ekologiska livsmedel på marknaden. Uppsala kommun vill påverka det idag begränsade utbudet positivt genom tydliga mål och en stark efterfrågan. Ekologiska livsmedel är i många fall dyrare än konventionella. För att målet ska kunna nås krävs att ekonomiska förutsättningar säkerställs.

Att uppföljning görs systematiskt är en förutsättning för att genomföra målen om ekologiska livsmedel och låg klimatpåverkan, både för kommunens egna inköp och i upphandlad verksamhet. Där behöver ett gemensamt utvecklingsarbete ske tillsammans med kommunens leverantörer.

Etappmål 6 - Plast

Uppsala kommuns nya varor med plastinnehåll ska 2030 innehålla enbart återvunnen eller förnybar plast.

Ursprung och syfte: Etappmålet ska se till att accelerera arbetet kopplat till det övergripande målet Giftfri miljö 2050 och hållbara resursflöden. Genom att minska användning av plastprodukter gjord av fossil råvara som olja och naturgas och ersätta dessa med produkter i återvunna eller förnybara material minskas samtidigt klimatpåverkan vid energiåtervinning för framställning av fjärrvärme.

Avgränsning: Etappmålet avser Uppsala kommuns verksamheter. Målet omfattar både kommunens egna inköp och upphandling av verksamhet.

Förutsättningar för genomförande: Målet förutsätter att kommunens nämnder och bolagsstyrelser säkrar att verksamheterna vid inköp och upphandling av varor med plastinnehåll efterfrågar återvunnen eller förnybar plast. Etappmålet kopplar till kommunens avfallsplan, och etappmål 4. Det möjliggör för aktörer att samverka för att nå målet 2030.

Det finns dock risk för att det 2030 saknas alternativ för vissa specialtillämpningar av plast framställd av råolja. I de fallen ska kommunen stödja utvecklingen av ersättningsalternativ. Verksamhetsutvecklingen inom Uppsala kommun kan också behövas för att möjliggöra utfasning och ersättning av plast framställd av råolja.

Etappmål 7 – Bygg och anläggning

Uppsala kommun ska varje år minska sina utsläpp av växthusgaser från genomförda projekt inom bygg och anläggning för att säkerställa klimatneutrala bygg- och anläggningsprojekt senast 2030.

Ursprung och syfte: Etappmålet ska se till att accelerera arbetet kopplat till de övergripande målen Giffri miljö 2050 och hållbara resursflöden och Klimatneutralt Uppsala 2030 för ett Klimatpositivt Uppsala senast 2050.

Avgränsning: Etappmålet avser både kommunens egna och markanvisande bygg- och anläggningsprojekt, såväl nybyggnation som ombyggnation och tillbyggnad.

Målet omfattar både växthusgasutsläpp som uppstår inom Uppsalas kommungeografi och utsläpp som uppstår på andra platser vid produktion av de material som används i projekten.

Förutsättningar för genomförande: Etappmålet kopplar till etappmål 2 med fokus på minskade växthusgasutsläpp från upphandlade och egna transporter och etappmål 3 med fokus på energieffektivisering och minskad energianvändning. Vidare kopplar målet till etappmål 4 med sikte på Giffri miljö 2050 och hållbara resursflöden.

För att minska klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprocessen krävs utveckling av alla steg från planering, utformning av konstruktioner och val av material till arbetet på byggarbetsplatsen. Viktiga delar är:

- en ökad andel byggmaterial med låg klimatpåverkan, till exempel trä
- minskade mängder betong
- användning av betong med lägre klimatpåverkan
- ökad andel återbruk.

För att säkerställa måluppfyllelse ska kommunens berörda verksamheter:

1. Utreda om behovet kan lösas inom befintligt bestånd av byggnader/anläggningar, med eller utan anpassningar, i syfte att
  - bevara byggnader/anläggningar och undvika rivning
  - öka nyttjandegraden av befintligt bestånd
  - minimera behovet av nyproduktion
2. Beräkna och följa upp klimatpåverkan för bygg- och anläggningsprojekt. En tidig kalkyl ska synliggöra klimatutsläppen och ligga till grund för val av lösningar som minskar klimatpåverkan under hela projektperioden i linje med målet om klimatneutralitet 2030 och klimatpositivt senast 2050.

Etappmål 8 - Elnätskapacitet

Uppsala kommun ska frigöra kapacitet i elnätet genom effekt-effektivisering och flexibel elanvändning.

Ursprung och syfte: Etappmålet ska skapa förutsättningar för det övergripande målet Klimatneutralt Uppsala 2030 för Klimatpositivt Uppsala senast 2050. Uppsala kommun har sedan 2017 haft begränsningar i elnätet som transporterar el till området. Alla aktörer behöver därför bidra till att avlasta elnätet, så att Uppsala och dess näringsliv kan växa och ställa om för klimatet. Etappmålet ska leda till att kapacitet i elnätet frigörs för att möjliggöra ökad elektrifiering av exempelvis industri och transporter. Dessutom möjliggörs etablering och expansion av verksamheter i Uppsala.

Avgränsning: Etappmålet avser både insatser som är kopplade till betydande elanvändning inom Uppsala kommun och samverkan med andra aktörer.

Förutsättningar för genomförande: Etappmålet förutsätter att Uppsala kommun identifierar och börjar testa möjligheter till effekt-effektivisering och flexibel elanvändning. Effekt-effektivisering kan exempelvis innebära att det totala el-effektuttaget minskar genom att teknisk utrustning byts ut mot mer effektsnåla alternativ eller att eluppvärmning byts ut mot fjärrvärme. Flexibel elanvändning innebär att elanvändning förflyttas i tiden, till en tidpunkt då elnätet är mindre belastat.

Elnätet och infrastrukturen runt det, inkluderat lagstiftning, marknad och produktion, är under utveckling utan en tydlig slutpunkt, vilket gör flexibel elanvändning viktigt för att kunna säkerställa att el finns tillgängligt när den behövs. För att säkerställa att elnätet inte överbelastas krävs samverkan med externa aktörer. Behovet av samverkan, osäkerheten i hur framtidens kraftsystem kommer se ut och den ökade styrningen mot flexibel elanvändning gör etappmålet särskilt lämpat för testbäddar, innovation och samverkan.

Etappmål 9 - Översvämningsrisker

År 2030 ska översvämningsrisker kopplade till skyfall och höga flöden vara åtgärdade på platser med störst påverkan på viktiga funktioner för samhället och större bebyggelsekluster.

Ursprung och syfte: Etappmålet ska se till att accelerera arbetet med det övergripande målet Klimatanpassat Uppsala senast 2040 vad gäller översvämningsrisker. Etappmålet syftar till att minska risken för översvämningsrisker och negativa samhällseffekter vid översvämningsrisker som uppstår såväl av skyfall som höga flöden i vattendrag.

Analys har gjorts med grund i karteringar för skyfall och höga flöden, med identifiering av de strukturella åtgärder i bebyggd miljö som ger bäst effekt för att förebygga och avhjälpa översvämningsrisker där konsekvenserna är störst.

De utpekade åtgärderna i befintlig miljö som ska vidtas senast 2030 är inte tillräckliga för att säkra upp till ett 100-årsregn eller ett 200-årsflöde i Fyrisån. De har dock en mildrande effekt eftersom de gör att tiden för översvämningsrisker blir kortare och vattendjupet lägre.

Avgränsning: Etappmålet avser de identifierade åtgärderna med högst prioritet, som är möjliga för kommunen att genomföra och bedöms rimliga i förhållande till andra relevanta perspektiv. Att översvämningsriskerna är åtgärdade betyder att åtgärder har genomförts för att undvika betydande negativ påverkan.

De bebyggelsekluster som avses är de mest riskutsatta, där en översvämningsrisker kan orsaka stor ekonomisk skada, avsevärt begränsad framkomlighet eller risk för människors liv och hälsa.

Stora bebyggelsekluster definieras här som bebyggelse med 50 byggnader eller mer. Sammanfaller bebyggelseområden med samhällsviktig verksamhet kan det prioriteras, även om det omfattar färre än 50 byggnader.

Förutsättningar för genomförande: Uppfyllelse av målet förutsätter att kommunens nämnder och bolag prioriterar utpekade klimatanpassningsåtgärder i sina

investeringsplaner och att ansökan om externa finansiella medel görs där det finns möjlighet. Inför beslut om att genomföra åtgärder behöver en analys göras med avvägning av kostnad för att bygga bort risker gentemot kostnader som uppstår vid en eventuell översvämning. För att underlätta genomförandet av åtgärder behöver samordning med befintliga investeringsbehov ses över. Skyfall måste beaktas i projekt där kommunen bygger om gator, torg och fotbollsplaner etcetera. Där kommunen inte har egen rådighet krävs samverkan med andra lokala aktörer.

Etappmål 10 – Krontäckning

I större tätorter i Uppsala kommun ska den genomsnittliga krontäckningen vara 30 procent år 2034. Fokus för ökningen ska ligga på områden med risk för värmeöar och områden med låg krontäckning där barn, äldre och andra sårbara grupper vistas.

Ursprung och syfte: Etappmålet ska se till att accelerera arbetet med det övergripande målet Klimatanpassat Uppsala senast 2040, med avseende på hälsorisker kopplade till effekter av värmeböljor i bebyggd miljö. Utgångsnivå för målet är en krontäckning på 24 procent år 2024 som kommer från en mätning som Boverket genomfört.

Avgränsning: Etappmålet avser utpekade riskområden för värmeöar i Uppsala kommuns kartering som är gjord 2022 och områden med krontäckning under 15 procent i Boverkets nationella analys från 2023. Med större tätorter menas större utpekade tätorter enligt översiktsplanen. Målet omfattar mark både inom och utanför kommunens rådighet.

Förutsättningar för genomförande: För att etappmålet ska nås krävs att kommunen arbetar aktivt med att öka krontäckningen i utpekade områden. Det handlar främst om redan bebyggda områden där anläggning av vegetation kan vara utmanande. Samverkan med andra markägare krävs för att verka för målet i områden där kommunen inte har rådighet. Arbetet ska ske i linje med kommunens riktlinje för Uppsalas träd.

Uppföljning

Kommunstyrelsen är ansvarig för programmet och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av programmet. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer löpande upp programmet och handlingsplanen i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revideringen ska ske genom en gemensam beredning.

Relaterade dokument

- Avfallsplan – program för ett cirkulärt Uppsala utan avfall
- Energiprogram 2050
- Landsbygdsprogram för Uppsala kommun
- Näringslivsprogram
- Plan för Uppsalas parker
- Policy för hållbar utveckling
- Program för krisberedskap och civilt försvar
- Program för mobilitet och trafik
- Regional utvecklingsstrategi och Agenda 20230 – strategi för Uppsala län
- Riktlinje för persontransport i tjänst
- Riktlinjer för Uppsalas träd
- Uppsalas översiktsplan
- Vattenprogram för Uppsala kommun
- Vattentjänstplan
- Åtgärdsprogram för kvävedioxid, Uppsala kommuns handlingsplan för luftkvalitet för perioden 2022–2027

Bilaga – definitioner och begrepp

Begrepp/Definition	Förklaring
Cirkulär ekonomi	I en cirkulär ekonomi används allt som tillverkats genom att återanvändas och återvinnas så länge som möjligt i stället för att kassera användbara produkter och köpa nyttillverkat.
Direkt aktivitet, direkta utsläpp, direkt energianvändning	En direkt aktivitet är den som den egna verksamheten genomför. Motsatsen är indirekta aktiviteter, vilket är sådant som sker utanför den egna verksamheten, till exempel hos en leverantör. Exempel på direkt energianvändning är exempelvis energi som används av den egna verksamheten för uppvärmning och verksamhetsel.
Effekt-effektivisering	Effekt är energianvändningen i ett visst ögonblick och mäts i kilowatt. Att effekt-effektivisera är att genomföra åtgärder som minskar effektuttaget från exempelvis elnätet och planera för att undvika tillfälliga toppar med hög belastning. Några exempel på åtgärder är att styra sin energianvändning i tiden eller att använda energilagring såsom batterier för att jämna ut uttaget av energi från elnätet.
Entreprenad	Med entreprenad avses bygg-, anläggnings- och driftentreprenader.
Förnybara bränslen och drivmedel	Med förnybara bränslen och drivmedel menas bioetanol (ED95/E85/75), biogas, biodiesel (HVO100, RME100 eller annan FAME100), el, vätgas eller andra bränslen och drivmedel gjorda på förnybar råvara.
Förnybar plast	Förnybar plast är plast som har tillverkats helt eller delvis av förnybara material som har utvunnits ur biomassa. Med förnybar råvara menas resurser som ständigt förnyas. Några vanliga råvaror är stjälkor från majs och sockerrör och cellulosa, men det blir också allt vanligare att använda olika oljor och fetter från förnybara källor (Ceurstemont, 2020).
Fossilbränslefri	Fossilbränslefri energi kommer från fossilfria energikällor. Med fossilbränslefri och förnybar energi menas bioetanol (ED95/E85/75), biogas, biodiesel (HVO100, RME100 eller annan FAME100), el producerad med fossilbränslefri råvara,

Begrepp/Definition	Förklaring
	vätgas eller andra bränslen gjorda på förnybar råvara.
Klimatanpassning	Klimatanpassning innebär att rusta och anpassa samhället för de utmaningar som en ökad uppvärmning av jorden leder till.
Klimatneutralt	<p>Uppsala kommun utgår från EU kommissionens definition av klimatneutralitet för städer (European Council, 2021).</p> <p>Klimatneutralitet nås när de årliga växthusgasutsläppen har upphört, alternativt hanterats med hjälp av koldioxidavskiljning och/eller koldioxidlagring (WRI, C40 Cities, ICLEI, 2021)</p> <p>Generellt innebär klimatneutralitet att den totala klimatpåverkan från en viss aktivitet, tjänst eller produkt har nettosumman noll. För att säkerställa en tjänsts eller produkts klimatneutralitet måste livscykeln för hela varan med material ses över. Se även noll nettoutsläpp.</p>
Klimatpositiv	<p>I dag finns ingen oberoende standard som beskriver hur verksamheter eller produkter kan bli klimatpositiva. Det finns dock en standard för klimatneutralitet ISO 14021:2017, eller specifikationen PAS 2060:2014, med tillhörande hänvisningar. För att en produkt, verksamhet eller kommungeografiskt område ska bli klimatpositivt måste den vara klimatneutral och i tillägg klimatkompensera ytterligare utsläpp av växthusgaser som trots neutralitet släpps ut kopplat till verksamheten eller varan i hela värdekedjan.</p>
Klimatomställning	Den samhällsomställning som behöver genomföras för att jordens temperaturökning ska begränsas till under två grader, helst under 1,5 grader.
Krontäckning	Andel av stadens yta som täcks av trädkronor och ger lövskugga. Träden har en klimatutjämnande effekt, främst genom svalka och skuggning vid värmebölja.
Maskinpark	Maskinpark är en uppsättning av maskiner avsedda för individuell användning inom exempelvis industri, markarbete eller jordbruk.
Noll nettoutsläpp	Enligt Sveriges långsiktiga klimatmål ska landet uppnå noll nettoutsläpp till 2045

Begrepp/Definition	Förklaring
	genom att minska utsläppen med minst 85 procent från 1990 års nivå. Resterande utsläpp ska täckas av kompletterande åtgärder. Se även klimatneutral.
Uppsala kommun	Uppsala kommuns hela organisation inkluderande nämnd- och förvaltningsorganisationen och helägda kommunala bolag.
Värmeöar	Lokala värmeöar är områden i en stad eller tätort som är påtagligt varmare än omgivande landområden. Uppkomsten av värmeöar beror bland annat på att städer och andra tätorter har mer hårdgjorda ytor som absorberar en stor del av solinstrålningen i stället för att reflektera den. Det gör att den lokala temperaturen blir högre. Temperaturskillnaden mellan stad och tätort och omgivande landområden kan vara över 10 grader C.
100-årsregn	Ett regn med statistisk återkomsttid på 100 år. Det vill säga att ett regn med den storlek som kan förväntas inträffa vart hundra år.
200-årsflöde	Ett flöde i ett vattendrag med statistisk återkomsttid på 200 år. Det vill säga att storleken på flödet kan förväntas vart tvåhundra år.

Kommunledningskontoret
Rapport

Datum:
2024-11-04

Diarienummer: KSN-2024-01503

Handläggare:
Maria Thomtén

Remissredogörelse

Denna rapport sammanfattar inkomna synpunkter från nämnder och bolagsstyrelseras remissyttranden samt miljö- och klimatberedningens yttrande över Uppsala kommuns miljö- och klimatprogram.

Inledning

Remissperioden varade mellan 11 juni 2024 och 30 september 2024. Förslaget till miljö- och klimatprogram skickades ut till alla berörda nämnder och bolag, samt miljö- och klimatberedningen.

Yttranden har inkommit från:

- Räddningsnämnden
- Uppsala Parkering
- Uppsalahem
- Socialnämnden
- Plan- och byggnadsnämnden
- Omsorgsnämnden
- Uppsala Vatten och Avfall
- Arbetsmarknadsnämnden
- Miljö- och klimatberedningen
- Uppsala Bostadsförmedling
- Utbildningsnämnden
- Gatu- och samhällsmiljönämnden
- Kulturnämnden
- Äldrenämnden
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Valnämnden har meddelat att de avstår från att avge yttrande. Övriga nämnder och bolagsstyrelser har inte inkommit med yttranden.

Synpunkter som har lett till ändringar

Inkomna synpunkter har lett till följande förändringar i programmet.

1. En övergripande genomlysning av texter har gjorts för att tydliggöra innebörd och förenkla läsning och förståelse. Exempel på det är beskrivning av det övergripande målet Klimatneutralt Uppsala 2030 för ett klimatpositivt Uppsala

senast 2050, där definitioner av klimatneutralt respektive klimatpositivt Uppsala har förtydligats. Innebörden av begreppet utsläppsutrymme har förtydligats, likaså hur takten för nödvändig utsläppsminskning har beräknats och vilka principer som styr detta.

2. Programmets omfattning och avgränsning har tydliggjorts, inklusive förhållandet till andra styrdokument inom miljö- och klimatområdet.
3. Vikten av samverkan med invånare, civilsamhälle, akademi och det lokala näringslivet för att nå målen har förstärkts.
4. Under det övergripande målet Giffri miljö 2050 och hållbara resursflöden, har vikten av återbruk och cirkulära flöden utvecklats.
5. Under det övergripande målet om Klimatneutralt Uppsala 2030 har det tydliggjorts att fossilfria transporter är en förutsättning för att nå klimatneutralitet. Etappmål 2 - Transporter och arbetsmaskiner – har kompletterats med att minskning av utsläpp ska uppnås genom både minskat behov av transporter och en övergång till fossilfria drivmedel. Vidare har det tydliggjorts att målet om utsläppsminskning för transporter gäller hela kommungeografin.
6. Under det övergripande målet om Klimatanpassat Uppsala senast 2040 har skrivningar tillförts om vikten av grönområden och biologisk mångfald för att stärka motståndskraften mot klimatförändringarnas konsekvenser.
7. Etappmålen har tillförts rubriker som beskriver område för respektive mål.
8. Under Etappmål 5 – Livsmedel – har begreppet närodlat ändrats till närproducerat vilket också omfattar produktion och förädling av livsmedel.
9. Etappmål 7 - Bygg och anläggning – har kompletterats med text om att utreda om behovet av ny-/ombyggnad kan lösas inom befintligt bestånd i syfte att undvika rivning och minimera behovet av nyproduktion.
10. Under Etappmål 8 – Elnätskapacitet – har vikten av flexibel elanvändning samt behovet av innovation och samverkan förstärkts.

Synpunkter som inte har lett till ändringar

Inkomna synpunkter som inte lett till någon förändring i programmet kan kategoriseras i följande områden:

1. Synpunkter som enbart uttrycker uppskattning av föreslagen revidering
2. Synpunkter som berör frågor som hanteras i andra delar av programmet eller frågor som har beaktats i framtagandet av remissversionen av programmet.
3. Synpunkter som berör frågor som hanteras, eller bör hanteras, i andra styrande dokument eller processer. Exempel på det är:
  - a. sakområden som styrs i andra program och planer
  - b. frågor kring ansvarsfördelning för genomförande samt uppföljning av etappmål vilket hanteras i programmets handlingsplan.
  - c. frågor om åtgärder för att nå etappmål och övergripande mål vilket hanteras i programmets handlingsplan samt pågående arbete med aktivering av kommunens klimatbudget.
  - d. frågor om ekonomiska konsekvenser för att nå etappmålen vilket hanteras i ordinarie mål- och budgetprocess.
4. Synpunkter som rör detaljnivåer som inte passar att hanteras genom programstyrning.

Några synpunkter som inte har lett till ändringar är särskilt viktiga att belysa:

- Flera remissinstanser lyfter aspekter om svårigheter att få en översikt över styrningen inom miljö- och klimatområdet då förhållandet mellan olika program, till exempel avseende energi och trafik och olika miljöfrågor, är otydlig. Synpunkter förs också fram om att miljöområdet inte täcks in i tillräcklig omfattning i programmet. Miljö- och klimat är ett stort och komplext område där Miljö- och klimatprogrammet är en del av styrningen tillsammans med flertalet andra program och handlingsplaner. Efterfrågan om tydliggörande och komplettering av styrning inom området har omhändertagits i den mån det är möjligt i den här processen, bland annat genom tydliggörande av programmets omfattning och avgränsning, såsom beskrivet ovan.
- Förslag har inkommit om nytt etappmål kopplat till WHO:s rekommendationer för luftkvalitet. Luftkvalitet styrs genom Åtgärdsprogram för kvävedioxid- Uppsala kommuns handlingsplan för Luftkvalitet där gränsvärden för luftföroreningar specificeras. EU har nyligen beslutat om nya striktare luftkvalitetsdirektiv vilka kommer bli svensk lag 2026. Detta är något som bör tas i beaktande vid kommande revideringar av åtgärdsprogrammet.
- Förslag har också inkommit om nytt etappmål för fossilfria transporter. Det har omhändertagits genom förtydliganden i den texten om det övergripande målet om Klimatneutralt/Klimatpositivt Uppsala, samt i etappmål två om transporter.
- Förslag om att komplettera etappmål 5 om livsmedel med mål om djurvälstånd har inte omhändertagits då det inte omfattas av syftet med programmet. Värnande om djurs hälsa och välfärd beskrivs i målets syfte och ursprung som ett av flera skäl till att välja ekologiska och närproducerade livsmedel.
- Förslag om att tidigarelägga målår för etappmål. Nuvarande målår ses som rimliga för att kunna implementera förankrade arbetssätt som leder till måluppfyllelse och långsiktigt hållbara lösningar.